

II. správa SNB
analytický odbor

Č.j.: CB-0077/256 /03-89

V Praze dne 20. 11. 1989

PŘÍSNĚ TAJNÉ

Výtisk č. : 4

Přílohy : 4/9

Denní situační zpráva č. 256 /89 ze dne 20. 11. 1989.

K bodu 2a) : +

K bodu 2b) : é. 1, 2

K bodu 3) : +

K bodu 4) : +

Náčelník II. správy SNB

plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

ARCHIV
Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 podle ustanovení § 15 odst. 3 zák. č. 412/2005 sb.

K bodu 2b/

3.105

Rozdělovník č. 1

Výtisk číslo:

Počet listů:

V souvislosti s přípravami výroci úmrtí Jana OPLUSTALA byla zahájena podstatná radikalizace organizací SSM na některých vysokých školách. Dne 15. 11. 1989 byl uskutečněn aktiv studentů Divadelní akademie muzických umění /DAMU/, který ve svých sávěrech zrušil činnost organizace SSM a odůvodněním, že tato nemá právo zastupovat mládež jako celek. Současně byl vznesen požadavek, aby KSČ nadále neuplatňovala vedoucí úlohu ve společnosti. Další setkání studentů se má uskutečnit v týdnu od 20. do 24. 11. 1989, kdy má být založena nová studentská organizace "Nezávislý svaz studentstva". Uvedená organizace hledá vyvíjet svou činnost v rámci MF ČSSR. Stejná situace se opakovala dne 16. 11. 1989 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové /VŠUP/.

Ve stejném období byl zjištěn vznik "Nezávislého sdružení mladých", v čele se studenty středních škol Tomášem VODLČKOU a Matoušem RAJMONTEM, a "Nezávislého sdružení studentů" soustředující studenty vysokých škol, v čele s posluchači Milanem RŮŽICKOU /VUT Brno/, Radkem VÁŇOU /FFUK Praha/ a Petrem FIALOU /Pr.F UK Praha/. Obě tyto "nezávislé iniciativy" vycházejí ve svém programovém prohlášení obsaženém z pamfletu "Několik vět". Obě uvedené organizace se chystaly využít výroci úmrtí Jana OPLUSTALA k vystoupení proti vedoucí úloze KSČ, činnosti SSM a politickému systému v ČSSR. Vyzva k uskutečnění demonstrace vysokoškolské mládeže obsažená v prohlášení "Nezávislého sdružení studentů" byla návazně odvysílána v Rádiu Svobodná Evropa.

B cílem eliminovat negativní dopad této akce přijaly svazeké a školské orgány opatření k odklonění trasy průvodu z původní trasy /Patologický ústav Albertov, Karlovo náměstí, Štěpánská,

Opletalova, Hlavní nádraží, poník J. OPLETALA/ na trasu Sibertov - Vyšehrad. Dále zlegálnily tuto akci jako společnou akci SSM a "nezávislých iniciativ". Vzhledem ke stávající politické situaci bylo svazovými orgány přistoupeno na kompromis, s tím že za "nezávislé iniciativy" vystoupí člen exekutivy "Kruhu nezávislé inteligence" akademik KATEŘTOV. Jeho vystoupení nepřekročilo programové prohlášení KNI a nebylo otevřeně zaměřeno proti socialistickému zřízení v ČSSR. Vlastní průběh shromázdění vysokoškolské mládeže a následné nepovolené demonstrace tuv. "nezávislých iniciativ a struktur" byl již zvodkován.

V důsledku aktivizace činnosti části vysokoškolské mládeže bylo touto skupinou studentů /především DAMU a VŠE/ vydáno prohlášení kritizující zákrok VB dne 17. 11. 1989 s výzvou k realisaci týdenní stávky studentů a pedagogů vysokých škol, vytvoření zvláštní vládní komise k vyšetření zákroku aj.

K této výzvě studentů se na představení Realistického divadla na Smíchově připojilo více než 400 osob s rozšířením požadavků na uskutečnění generální stávky dne 27. 11. 1989 mezi 12.00 a 14.00 hodinou a uskutečněním protestních akcí ve všech divadlech v ČSSR. S touto výzvou divadelních umělců vystoupila herečka Milena DVORÁKOVÁ /divadlo J.F. Buriána/ v odpoledních hodinách na Václavském náměstí dne 18. 11. 1989. Na tuto výzvu reagovala okamžitě všechna pražská divadla a některá divadla v jednotlivých krajích ČSSR /Liberec, Žatec/ zahájením protestních akcí spočívajících v zastavení svých představení a čtení výzvy.

Západní tiskové agentury RFE, Hill's Ameriky a BBC o vývoji situace průběžně informoval signatář Charty 77 Jan URBAN a to formou servisu agentury VIA. V byte Jana URBANA se dne 18. 11. 1989 v 18.00 hodin konala schůzka Helsinského výboru za účasti předsedy Helsinského výboru PLR Marka NOWICKEHO a představitelky polských "Nezávislých studentů" Krystiny KRAUZE. Provedenými opatřeními bylo konání schůzky zabráněno. PLR státním příslušníkům NOWICKÉM a KRAUZE byla skrácena délka pobytu v ČSSR a tito dne 19. 11. v 01.30 hodin překročili státní hranici do FFR. V souvislosti s provedenými opatřeními byli

předvedení Jiří HÁJEK, Jan ŠTERN, Jan DOBROVSKÝ a Miloš HÁJEK, kteří se uvedené schůzky hodlali zúčastnit.

Dále bylo zabráněno konání schůzky "Sousávislých iniciativ" v bytě Evy ŠTOLBOVÉ dne 19. 11. 1989 ve 13,00 hodin. Na programu jednání tsv. "čs. demokratické iniciativy s vedoucími sekce tsv. "Sdružení T.G. Masaryka" měla být i reakce ČsDI na bezpečnostní zásah dne 17. 11. 1989. Celkem bylo v souvislosti s prováděnými opatřeními předvedeno 20 osob. U předsedy "Sdružení T.G.M." byl zajistěn text podpůrného prohlášení k plánovaným akcím studentů, včetně výzvy ke generální stávce, odvolání funkcionářů apod.

Další opatření byla realizována k zabránění konání schůzky části členů Ren Klubu v bytě spisovatele a novináře, bývalého exponenta pravice Karla ŠIKTANLE. V této souvislosti bylo předvedeno 6 členů Ren Klubu. Cílem této schůzky bylo přijmout prohlášení k studentským stávkám a stávkám divadelních umělců v souvislosti se šířenou zprávou o smrti studenta KFP UK Praha Martina ŠMÍDA. V této souvislosti byla zápis o výpovědi s PhDr. Iliašem JUNGMALEM, zaměstnancem Úklid hl. m. Prahy s Daniely ŠPICHEROVÉ, svobodné povolání, získána dokumentace o projevu Petra ŠILHA na filasu Ameriky a BBC v souvislosti s údajným Martínem ŠMÍDEM. Tato skutečností byla rovněž zadokumentována získaným ngr. nahrávkou v čs. Rozhlase.

Na Nové scéně Národního divadla v Praze dne 19. 11. 1989 během odpoledního představení došlo k nimořádné události, kterou vyprovokoval herec činohry ND Boris RÖSNER a ředitel činohry ND doc. Milan LUKEŠ. Během představení výše uvedení zaměstnanci zorganizovali na jevišti Nové scény čtení rezoluci, kde vyjádřovali nesouhlas se zásahem bezpečnosti vůči demonstrantům dne 17. 11. 1989. Na závěr z popudu M. LUKEŠE zpíval herectví soubor a návštěvníci divadla hymnu. Poté se přítomní rozehli.

Ředitel ND prof. Jiří PAUER na celou záležitost zareagoval tím, že uzavřel prostory historické budovy a Nové scény a zrušil večerní představení s odůvodněním, že Národní divadlo nebude

sloužit k organizování nezákonného mítingu. Herci činohry ND se po rozhodnutí ředitele ND prof. PAUERA začali shromažďovat v klubu Národního divadla. Zde se rozhodli o vstupu do stávky.

Ve večerních hodinách navštívil Národní divadlo ministr kultury ČSR a. Milan KYHLÍČKA, který hovořil s přítomnými zaměstnanci činohry ND. Sdělil, že v Televizních novinách v čs. televizi v 19.30 hodin dne 19. 11. 1989 bude hovořeno o ustanovení vládní komise, která bude prokérovat zásah SNS dne 17. 11. 1989. Přitoční slibili, že jestliže bude skutečně tato komise ustanovena v 19.30 hodin jak sdělil a. ministr, tak činohra ND odstoupí od stávky. V 19.30 hodin všichni sledovali vysílání čs. televize. Vzhledem k tomu, že žádné prohlášení o vytvoření vládní komise nebylo odvysíláno podnikli herci ND z popudu RŮSNERA další iniciativu. RŮSNER jako mluvčí činohry ND ve společnosti dalších tří osob vyšel před Národní divadlo mezi návštěvníky divadla, kteří měli na večerní představení zakoupené vstupenky, kde se mu během krátké doby podařilo zorganizovat dav coa 500 osob. Dav začal skandovat "PAUZE VSN". Následně vláda v Národním divadle vrážena atmosféra a to i z důvodu, že RŮSNER označil davu, že Národní divadlo vstupuje až do odvolání do stávky.

Dne 19. 11. 1989 byli do budovy Divadla Jiřího Wolkera ve 20.00 hodin vpuštěni diváci mající vstupenky na původně plánované představení. Krátce po dvacáté hodině jim jedním ze zaměstnanců DJW bylo přečteno prohlášení, že toto divadlo se připojuje k protestní stávce pražských divadel, čímž vyjadřuje nesouhlas se záseku čs. bezpečnosti dne 17. 11. 1989. Jako náhradní termín původního představení byl určen 17. prosinec 1989. Diváci i personál DJW se poté v klidu rozložili.

K pokusu o narušení klidu s pořádku formou stávky došlo i v Komorním divadle v Plzni, kde byly čteny petice odsuzující "brutální zásah" SNS. V prostoru hlediště se tohoto narušení zúčastnili členové plzeňské církevky "Obroda" Stanislava NEĐVĚDA a Františka JUŘÍČKY. Plánované představení se z uvedených důvodů neuskutečnilo.

Dne 19. 11. 1989 ve večerích hodinách proběhlo v Činoherním klubu na Praze 1 "veřejné diskuzní fórum". Toto fóra se zúčastnili vedoucí představitelé všech oposičních skupin v ČSSR, představitelé kulturní fronty a zástupci v sokoškolských studentech. Činoherní klub byl plně obsazen a začínáno bylo i předsáli, kde průběh fóra sledovali další osoby na monitoru průmyslové televize. Převažující část diváků v předsáli tvořili zástupci kulturní fronty (kupříkladu: MAZELÍK, BENEŠHOVÁ, KAPYZA, WIMMER, TUČNÝ, SVĚRÁK, DVORÁK Josef a další).

Vstup do Činoherního klubu byl kontrolovan organizací služby, která zjišťovala důvod vstupu přicházejících osob.

Fórum organizačně řídil Václav HAVEL, který přednesl čtyřbodové prohlášení, předkládal alternativní názvy a četl a doplnoval usnesení fóra. Z dalších osob v průběhu diskuse vystoupili BATTĚK Rudolf, KANTAKER, HRADEK, VONDRA, KOCAŘ a další.

Cílem fóra bylo sjednotit jednotlivé nezávislé iniciativy a vpracovat společné prohlášení, které má být 10 zástupci předloženo předsedovi vlády ČSSR dne 20. 11. 1989.

Na fóru kromě vystoupil neustanovený vysokoškolský student DAMU, který zde přečetl prohlášení studentů DAMU. Toto prohlášení začíná preambulí "Rok 1989 je rokem obušku a krve". Dále jsou v prohlášení kladený ultimativní požadavky na odstoupení ministra vnitra ČSSR, přesetření a potrestání příslušníků, kteří se zúčastnili zásahu dne 17. 11. 1989, zrušení čtvrtého článku Ústavy, ne schvalovat žádné zákony parlamentem, odstoupení dalších představitelů strany a státu v čele se s. JAKEŠEM a ŠTĚPÁNEM. Za účelem rozšíření tohoto prohlášení vznikne dne 20. 11. 1989 na fakultě DAMU "koordináční výbor studentů", který bude mít mimo jiné za úkol agitovat za realizaci generální stávky 27. 11. 1989 od 14.00 do 17.00 hodin.

Studenti DAMU prohlašují, že jakýkoliv dialog se státní mocí nemá možný, je nutné jít na otevřenou konfrontaci, což se potvrdilo vývojem posledních událostí.

prohlášení studentů pedopofil Václav RAVEL v tom smyslu, že v jednom z pražských divadel /pravděpodobně v Činoherním klubu/ by měl každý den zasedat koordinacní výbor složený z členů fóra a který by měl za úkol řídit a organizovat průběh stávek studentů. Divadla, která by měla také vstoupit do stávky, by však měla zůstat otevřena a na místě představení by měli v nich probíhat diskusní kluby.

Michal KOČÁB ve svém diskusním příspěvku řekl, že dne 19. 11. 1989 navštívil v bydlišti předsedu vlády ČSSR s. ADAMCE. Ten mu sdělil, že v rámci budování mostů s opozicí je ochoten jít na dialog. Obává se však reakce představitelů KSC, zejména současného JAKŠE, ŠTĚPÁNA a všech těch, kteří jsou spojeni s rokem 1968.

Zámyslem vysokoškolských studentů je v nejbližších dnech objíždět jednotlivá města v ČSSR a provádět zde propagaci a popularizaci výjevu uvedeného prohlášení. Cílem této činnosti je získávat pro své záměry středoškolískou a učňovskou mládež.

Dne 20. 11. 1989 proběhne v Ústí nad Labem v Klubu MKSC "poradu" k zapojení se do stávkové linky vysokoškolíské.

Celkově se fórum rozdělilo na dvě kátorcové skupiny. Menší skupina zastávala názor, že dialog se současnou vládou je v podstatě možný za předpokladu určitých změn, z nichž se nejdůležitější považuje odstoupení JAKŠE, ŠTĚPÁNA, ZAVADILA, HOŘANA, IMDRY, POJTIKA a další sedmě osob, jejich jméno se nepodařilo podchytit s ohledem na st vající akustiku předsáli.

Druhá, silnější skupina, zastoupená RAVLEM, BATTĚKEM, KANTURKEM a zástupci vysokoškolíských studentů byla proti jekémukoliv dialogu a propagovala otevřenou konfrontaci se státní mocí. Obě skupiny se shodly na bezpodminečné negaci čtvrtého článku Ústavy ČSSR.

Vyvrcholením fóra bylo přečtení a schválení "prohlášení" diskusního fóra, které prednesl Václav RAVEL. Doplnil je o připomínky vzešlé z pléna. Toto prohlášení bude předloženo státním orgánům. Účastníci fóra se rozesíli za zpěvu státní hymny.

Poznatky byly získány dne 19. 11. 1989 prameny č. 1 a 3, jsou hodnoceny jako pravdivé a lze je využít v informačním toku ČMV.

Situaci je nadále věnována maximální pozornost a na základě rozhodnutí příslušných politických a státních orgánů budou přijímána konkrétní opatření.

ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLEZSKÝ
Zrušen stupň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 podle ustanovení § 157 odst. 3 vložka č. 47/2005 sb.

Výtisk číslo: 4

Počet listů: 2

1.1.95

u

K bodu 2b/

Roudňovník č. 1

Dne 19. 11. 1989 předala Marta LIŠMIJKOVÁ pracovníkovi APP v Praze TUČKOVI prohlášení PEN klubu v následujícím znění:

"České centrum mezinárodní nevládní organizace PEN, zahrnující spisovatele, literární teoretiky a publicisty, vyjadřuje ohromení a hněv nad brutalitou zásahu pořádkových sil, podporovaných přislubníky speciálních jednotek proti povojné manifestaci studentů. Případ je o to víc odsouzeníhodný, ne k surovému zákroku došlo přesně v den výročí nacistického zásahu proti protestujícím studentům, při němž byl zavražděn Jan OPLETAL. Padesát let na to byly doslova smazákovány desítky mladých lidí. Když by se nepotvrdil zprávy, že jeden z nich je mrtvý. Tímto činem dala naše moc jasné svéjevo před celou národem a světem, k jaké tráoci se blíží. České centrum PEN zdůrazňuje, že při demonstraci nebyl proti ozbrojeným hozen jediný kamenný, nebylo rozbito jediné okno, studenti se chvali sebe a pokojně. V této tragické chvíli se PEN obrací na všechny občany - bez ohledu na jejich postavení, přesvědčení a politickou příslušnost s výzvou: Chraňme naši mládež, projevme jí solidaritu. Využijme všech legálních a nenásilných prostředků ke sjednání spravedlnosti. Je třeba obnovit demokracii a ve svobodných volbách ustavovit takovou vládu, která nebude proti našim dětem poslat výsadkáře. České centrum PEN se obrací zejména na pracovníky veřejných sdělovacích prostředků s výzvou, aby povíděli národu pravdu o tragédii, ke které došlo. Nechť nafili hlasem slovo a napadení."

PEN se obrací i na všechny české spisovatele, aby se k této výzvě připojili."

Poznatek byl získán dne 1. 11. 1989 nařízenem č. 2, je
hodnověrná a při zachování konspirace může být využit
v informačním toku ANV.

ARCHIV BEZPEČNOSTNÍCH SLOZEK
Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 podle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.